

**BIURO STUDIÓW I PROJEKTÓW
ROZWOJU ROLNICTWA „BIPROZET”**
DYREKCJA: 00-519 WARSZAWA, UL. WSPOLNA 30

PRACOWNIA: Bolna we Wrocławiu
50-104 Wrocław, ul. Łaciarska 4

OPRACOWANIE Ewidencja zakłoseń ogrodowo-parkowych
woj. wałbrzyskiego

Gmina: Marcinowice

MIEJSCOWOŚĆ Strzelce WOJEWÓDZTWO Wałbrzych

ZLECENIODAWCA Urząd Wojewódzki Wydz. Kult.
i Sztuki Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Wałbrzychu

NR EGZ.

NR UMOWY

BRANŻA

572-8/85

5873

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 5873

BIBLIOTEKA
Zarządu Ochrony i Arsenału Zbroj. - Ogród.
ul. Szwoleżerów 9
Nr inw. 5873 aex

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

<p><u>Park</u>, ogród, aleja, zielen towarzysząca</p> <p>Rodzaj parku/ogrodu: klasztorny, zamkowy, <u>palacowy</u>, dworski, miejski</p> <p>Czas powstania: XIX w.</p> <p>Forma stylowa: <u>Klasycystyczny</u></p> <p>Wielkość: <u>3,03 ha</u></p>		<p>Nazwa: <u>STRZELCE</u></p> <p>Adres: <u>ul. Małkowska</u></p> <p>Województwo: <u>Wielkopolskie</u></p> <p>Użytkownicy: <u>1. Szkoła Podst.</u> <u>2. G. S. S. CH</u> <u>3. Polowcy i myśliwi</u></p>	
--	--	---	--

K R Y T E R I A		0	1	2	3	4
		zły	mierny	db	b. db	
A I. Wartości zabytkowe	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego					
	1. Osie i ciągi kompozycji (relacja z architekturą)		+			
	2. Układ dróg	+				
	3. Stopień przetrwania starodrzewia			+		
	4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu		+			
	5. Zachowanie dawnych elementów architektury i malej architektury		+			
	II. Wartość układu przestrzennego					
	1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych		+			
	2. Wartość historyczna układu (dawność)		+			
	3. Wartość obiektów architektury	+				
	4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju	+				
	5. Wartości krajobrazowe i estetyczne			+		
	III. Wartości tradycji historycznej (w sensie potencjalnych walorów turystycznych)					
	1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+				
	Wartości zabytkowe ogółem					9
B I. Wartości przyrodnicze i ekologiczne	Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów		+			
	2. Drzewa o charakterze pomników przyrody	+				
	3. Intensywność zadrzewienia			+		
	4. Stan zdrowotny drzewostanu		+			
	5. Znaczenie ekologiczne		+			
	Wartości przyrodnicze ogółem					5
Ogólna ocena obiektu					14	

Analizę sporządził: cy...

Data: 24.12.87

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych — podać na odwrocie karty!

BIURO STUDIÓW I PROJEKTÓW ROZWOJU ROLNICTWA „BIPROZET”

DYREKCJA: 00-519 WARSZAWA,

UL. WSPÓLNA 30

PRACOWNIA: Rolna we Wrocławiu

50-104 Wrocław, ul. Łaciarska 4

OPRACOWANIE:

Ewidencja sadzeń ogrodowo-parkowych
woj. wałbrzyskiego

Gmina: Marcinowice

MIEJSCOWOŚĆ: Strzelce

WOJEWÓDZTWO:

ZLECENIODAWCA: Urząd Wojewódzki Wydział Kultury i Sztuki
Wojewódzki Konserwator Zabytków w Wałbrzychu

NUMER UMOWY: 5/R-8/85

CECHA PROJEKTU:

Biuro Studiów i Projektów Rozwoju Rolnictwa
„Biprozet” w Warszawie
Pracownia Rolna we Wrocławiu
50-104 Wrocław, ul. Łaciarska Nr 4
tel. 38-969

FUNKCJA	IMIĘ I NAZWISKO	DATA	PODPIS
St.asystent	Halina Lenkiewicz	VI/86 r.	H. Lenkiewicz
St.proj.	mgr Hanna Wrabec	"	Hanna Wrabec
Konsultant	mgr Krzysztof Eysymontt	"	Krzysztof Eysymontt
Kier.Zespołu	mgr inż. Henryk Ciesielski	"	KIEROWNIK Pracowni Rolnej
Kier.Pracowni	inż. Stanisław Kiełczewski.	"	inż. Stanisław Kiełczewski

BIBLIOTEKA
Zarządu Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac. Ogrod.
Nv. inv. 5873 dep
ul. Szwoleżerów Nr 9, tel. 29-61-78

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nv. inv. 5873

I. KRÓTKA ANALIZA HISTORYCZNA ZAŁOŻENIA PARKOWEGO W STRZELCACH.

Najstarsza informacja o miejscowości Strzelce /w 1193 r. - Strelce, później niem. Strehlitz/ pochodzi od F.A. Zimmermanna z 1785 r. Była to wieś należąca do klasztoru Augustianów na Piasku, który dzierżawił znajdujący się w niej majątek na zasadzie dóbr lennych. Zimmermann wymienia pierwszych posiadaczy dóbr nie podając jednak żadnych dat. Byli to: Tamme von Seidlitz, następnie Heinrich Wilkan i Bernard Wiltperger. Wieś pozostawała własnością kościelną do 1810 r., kiedy to po kasacie zakonu przeszła w posiadanie Królewskiego Urzędu Skarbowego w Świdnicy. J.G. Knie nie podaje żadnych nazwisk w latach 1830 i 1845. Prawdopodobnie dobra będące w posiadaniu państwa nie były wówczas dzierżawione. Dopiero w roku 1876 pojawia się jako właściciel Wilhelm von Lübeck. Od roku 1905 do czasów wojny majątek pozostawał w dzierżawie rodziny von Philipsborn.

Pałac jest muremowym i tynkowanym budynkiem, dwutraktowym, podpiwniczonym, dwukondygnacyjnym, założonym na rzucie prostokąta z dwoma ryzalitami, krytym czterospadowym dachem ceramicznym. Budowla, całkowicie przebudowana w XIX w., posiada piwnice sklepienie odcinkowe, z masywnymi gurtami schodzącymi do ziemi w formie przypór, pochodzące z lat 30-tych XIX w. Okna przysłania zachowały stolarkę z początku XIX w.

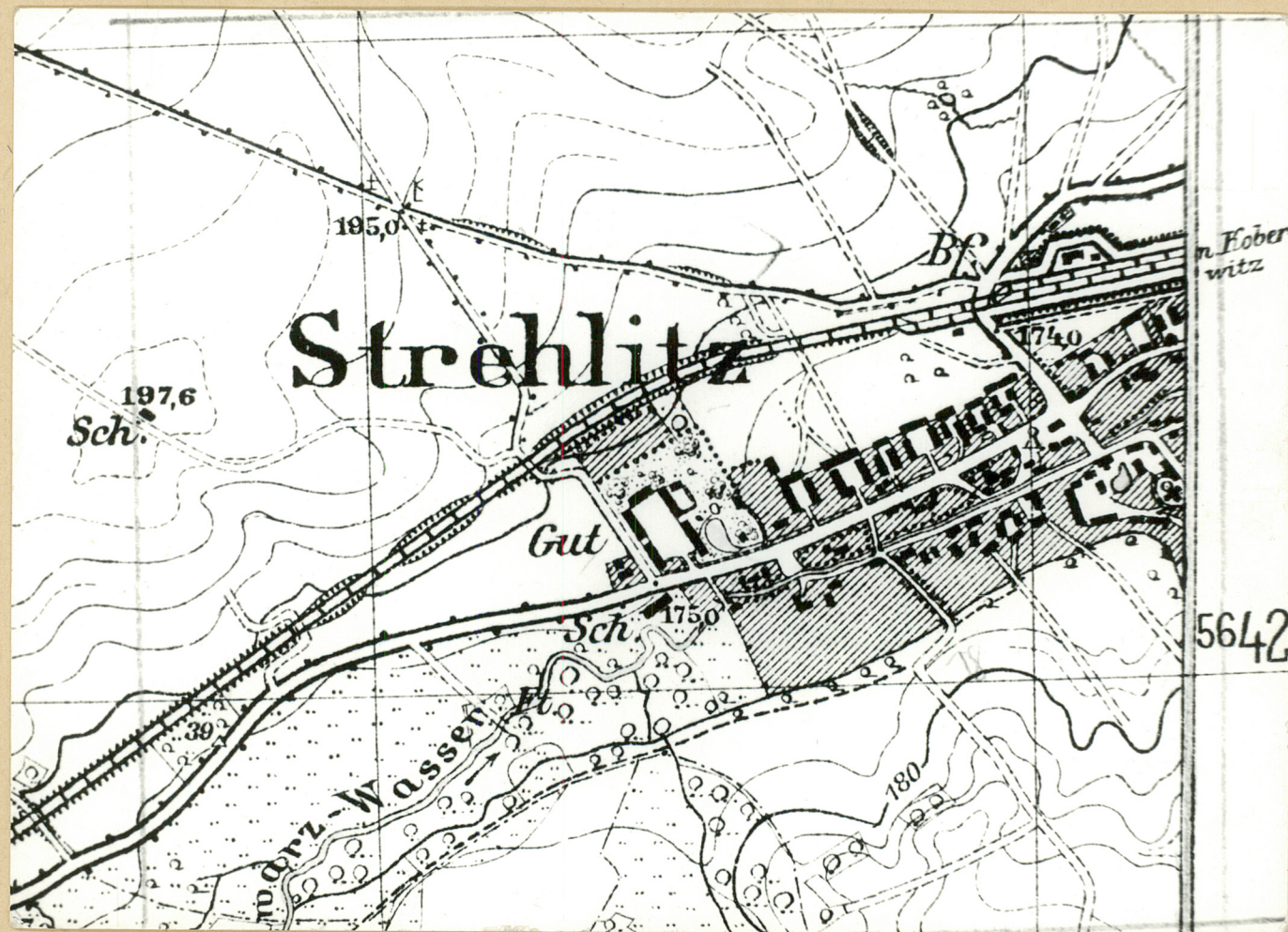
Folwark jest XIX-wieczny. Przebudowany budynek konykający dziedziniec od strony zachodniej, kryty dachem naczółkowym, pochodzi z pocz. XIX w. Pozostała zabudowa pochodzi z końca XIX w.

Pierwotnie obszar założenia był zapewne wykorzystywany jako ogród dworski o charakterze uprawnym. Prawdopodobnie w III ćw. XIX w. teren ten został zamieniony na park. Zachowały się ślady oskarpowania przed pałacem z pozostałością rzędowego nasadzenia drzew /dąby i lipa/ - około 120-letnich. Początkowo późniejsza część, położona bezpośrednio przy torach kolejowych nadal była poświęcona uprawom ogrodowym, ponieważ na mapie z 1881 r. zo-

stała zakreśkowana na sposób sugerujący jej gospodarcze użytko-
wanie. Obezar XIX-wiecznego parku o charakterze naturalistycznym
obejmował również tereny usytuowane na wschód od folwarku i się-
gał aż do głównej drogi prowadzącej przez wieś. Znajdował się
tutaj niewielki staw o nerkowatym kształcie, z niewielkim ocz-
kiem wodnym w pobliżu i drugim, usytuowanym w północno-wsch.
partii założenia. Na mapie z 1881 r. teren parkowy jest ukazany
ze schematycznie naniesionymi kłupami drzew i bez zaznaczonych
ścieżek. W południowo-wsch. narożniku widnieje bliżej nie ziden-
tyfikowany niewielki budynek. Aktualnie, cała część parku poło-
żona na pół.-wsch. od pałacu została wykorzystana pod zabudowę
wiejską. Prawdopodobnie z końcem XIX w. lub na przełomie XIX/XI w.
włączono do założenia północną część usytuowaną przy torach ko-
lejowych, sadząc tam dęby, buki oraz kosiako z lip. Przypusz-
czalnie również wtedy otoczono całość parku murem kamiennym,
którego nie ma jeszcze na mapie z 1881 r. Z pocz. XX w. wprowa-
dzono iglaki, a w części północnej umieszczono betonowy postu-
ment z pomnikiem /nieistniejącym/.

Wykaz wykorzystanych źródeł i literatury.

1. F.A. Zimmermann - Beytraege zur Beschreibung von Schlesien,
Brieg 1785r., t.5, s.501.
2. J.O. Knie, Alphabetisch - statistisch - topographische.....
Breslau 1830 i 1845, s.760 i 664.
3. Schlesisches Güter - Adressbuch z lat 1876 - 1939.
4. Mapa w skali 1:25000 według pomiarów z 1881 r.

Fotokopia planu wsi Strzelce z 1881 r.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIĄCEGO.

1. Układ przestrzenny.

Założenie parkowe w Strzelcach znajduje się w zachodniej części wsi. Obiekt ograniczony jest od północy torami kolejowymi, od południa drogą wiejską, od zachodu sadem, a od wschodu sadem ~~z~~ i zabudową wsi. Pałac usytuowany w południowej części parku mieści aktualnie szkołę podstawową i mieszkania dla nauczycieli. W budynkach gospodarczych mieszczą się magazyny oraz pomieszczenia gospodarcze.

Pałac oddzielony jest od zabudowy folwarcznej ogrodzeniem z płyt żelbetowych.

Park ogrodzony jest od zachodu murem kamiennym, od północy i wschodu siatką metalową.

Duży fragment parku z boiskiem oddzielony jest od pałacu ogrodzeniem metalowym. Wokół szkoły poprowadzono betonową drózkę łączącą ogródki warzywne oraz szkołę z wejściem od strony zabudowy folwarcznej. Wschodnią część parku tworzy zwarty starym drzew liściasty. W zachodniej części założenia występują lipowo i pojedynczo drzewa iglaste i liściaste rosnące w zwartym młodym drzewostanie liściastym. W drzewostanie parkowym znajdują się dwie polany parkowe, na większej z nich zlokalizowano boisko o nawierzchni ziemnej.

2. Skrócona inwentaryzacja szaty roślinnej.

Zieleń wysoka w parku składa się z dosyć zwartych drzewostanów liściastych urozmaiconych soliterowo rozmieszczonymi drzewami liściastymi i iglastymi.

W części wschodniej występuje drzewostan starszy składający się głównie z jesionów wyniosłych z domieszką lip drobnolistnych, dębów szypułkowych o średnicach pni od 0,4 - 0,5 m i przypuszczalnym wieku około 50-70 lat. Część zachodnią parku porasta

młody 30-40 letni podrost lipowo-dębowo-klonowy. Najstarszymi drzewami w parku są 4 dęby szypułkowe rosnące przed pałacem o średnicach pni od 0,8 - 1,0 m. i w wieku około 140-160 lat. Wśród pozostałych drzew wyróżniają się:

- lipy drobnolistne rosnące w charakterystycznym kręgu składającym się z 8 drzew,
- młokosząb dwuklapowy o średnicy pnia 0,4 m rosnący przy zachodniej fasadzie pałacu,
- dwa buki pospolite o średnicach pni 0,7 m,
- sosna czarna i sosna wejmutka o średnicach pni 0,5 i 0,4 m,
- platan klonolistny o średnicy pnia 0,5 m,
- dwa dęby czerwone o średnicach pni 0,6 i 0,7 m.

Wiek drzew aklimatyzowanych można szacunkowo określić w granicach 60-80 lat.

Poniżej podano wykaz drzew w nomenklaturze łacińsko-polskiej z podaniem w sztukach drzew wyróżniających się.

1. Ginkgo biloba	- młokosząb dwuklapowy	1 szt.
2. Picea abies	- świerk pospolity	14 "
3. Pinus strobus	- sosna wejmutka	2 "
4. Pinus nigra	- sosna czarna	1 "
5. Carpinus betulus	- grab pospolity	1 "
6. Fagus silvatica	- buk pospolity	3 "
7. Fraxinus excelsior	- jesion wyniosły	4 "
8. Platanus acerifolia	- platan klonolistny	1 "
9. Quercus robur	- dąb szypułkowy	11 "
10. Quercus rubra	- dąb czerwony	2 "
11. Robinia pseudacacia	- robinia akacja	1 "
12. Tilia cordata	- lipa drobnolistna	19 "
13. Acer platanoides	- klon pospolity	2 "

W warstwie podszytowej występuje kępowo bez czorny. Wyraźne objawy usychania występują wśród dębów szypułkowych rosnących przed pałacem.

Brak jest na terenie założenia typowych trawników, parkowych.

Plac przed pałacem użytkowany jest w czasie przerw lekcyjnych jako miejsce spacerów i zabaw dla dzieci szkolnych.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabawkowego.

Z analizy fotokopii starej mapy topograficznej z 1881 roku wynika, że aktualny teren parku uległ zmniejszeniu o obszar położony na wschód od zabudowy folwarcznej. Równocześnie włączony został w obszar parku teren upraw ogrodowych położony w pobliżu toru kolejowego.

Bryła pałacu zachowana została w starym historycznym układzie, zmianie uległa tylko elewacja zewnętrzna. Budynki folwarczne zachowały się również w dawnym niezmienionym układzie. Układ kompozycyjny parku uległ przeobrażeniom w wyniku nadmiernej resrostu warstwy podrostowej i podszytowej pod okapem starodrzewia parkowego oraz wprowadzenia dodatkowych ogrodzeń i dróg o nawierzchni betonowej.

4. Rola obiektu w krajobrazie.

Zwarty zespół wysokiej zieleni parkowej zlokalizowany między torami kolejowymi, a zabudową wsi wprowadza istotny element urozmaicający krajobraz okolicy. Drzewostan parkowy stanowi jednocześnie cenny materiał poznawczy z zakresu botaniki dla dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej zlokalizowanej w pałacu.

III. WNIOSKI.

1. Ochroną konserwatorską układu i ochroną ekologiczną obejmuje się teren parku i folwarku tak jak zaznaczono na planie sytuacyjnym w skali 1:500.

2.3 zakresu niezbędnej renowacji należy:

- zlikwidować ogrodzenie wewnętrzne w parku oraz ogródek warszawy,
- uporządkować drzewostan parkowy wykonując cięcia pielęgnacyjne i sanitarne,
- zagospodarować cały teren parku pod kątem rekreacji dla szkoły podstawowej mieszczącej się w pałacu.

Projekt zagospodarowania powinien być opracowany przez odpowiednie biuro projektowe.

METRYCZKA PARKU — OGRODU

1	Adres: miejscowość (dzielnica, ulica, nr posesji) Strzelce	gmina Baranów	województwo świętokrzyskie
2	Nazwa parku: aktualna: Strzelce	dawna: Strzelitz	
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania: Ogród dworski, uprządkowany, park naturalistyczny.		
4	Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń: Ogród dworski - XVIII w., park naturalist. - III-IV w. XIX w.		Autor:
5	Powierzchnia parku: Ogółem ha 4,00 3,05	w tym wód w ha -	Istniejące budynki: 1. O wartościach zabytkowych Folwark - z końca XIX w. z wyj. 1 budynku z pocz. XIX w. Pałac obecnie bezstylowy z planami z lat 30-tych XIX w.
6	Nr i data rejestru parku — ogrodu	6a. Opinia Komisji Konserwatorskiej	2. Inne:
7	Użytkownicy obiektu: 1. Zbiórca Nakoła Główna - wg rejestru gruntów nr działki 150. 2. Główna Spółdzielnia Wzajemna Chłopska - wg rejestru gruntów nr działki 152. 3. Gospodarstwo indywidualne - wg rejestru gruntów nr działki 151.		
8	Istniejące dokumentacje (data i autor): - brak	1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy: Rejonowe Biuro Geodezji w Łodzi. Skala 1:10000	2. Inwentaryzacja zieleni: brak
	3. Studium historyczne: brak	4. Założenia techniczno-ekonomiczne: brak	5. Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy: brak
9	Przeprowadzone remonty:	Budynków Parku	Metrykę sporządził: Data: VI. 1986 r.

1. Strzelce. Szkoła - dawny pałac od strony północnej.

Strzelce.

2. Dawny dziedziniec gospodarczy, w głębi szkoła od strony południowej.

Strzelce.
3. Lipy w północno-zachodniej części parku.

4. Strzelce. Sosna wejmutka na tle drzewostanu parkowego.

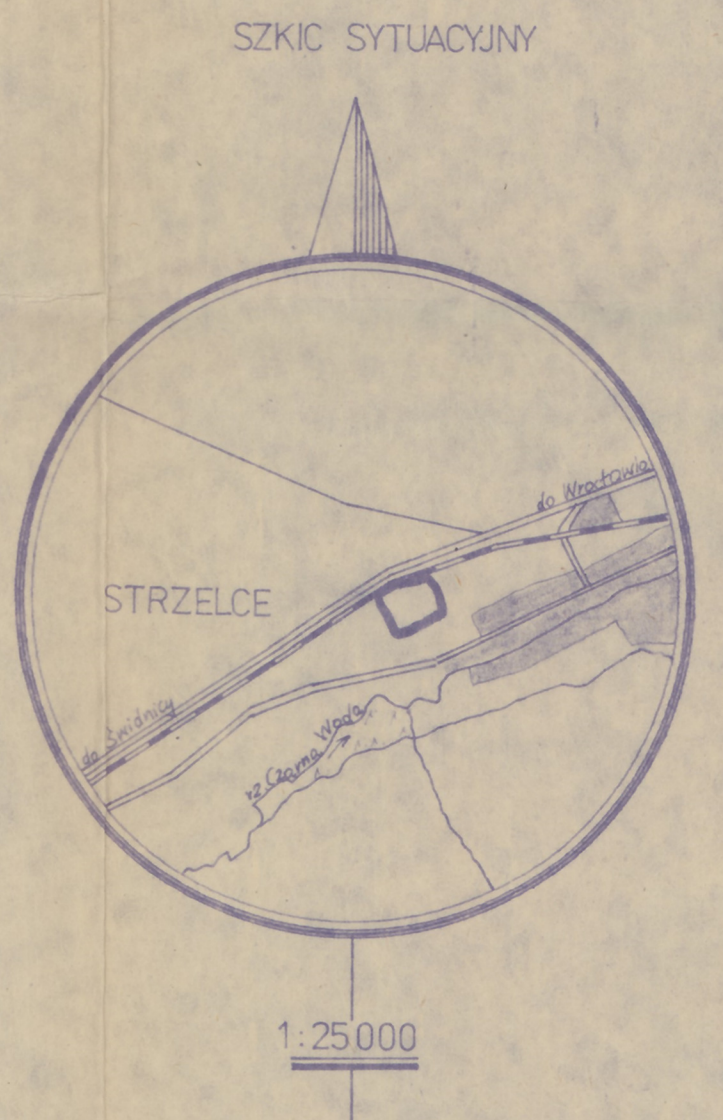
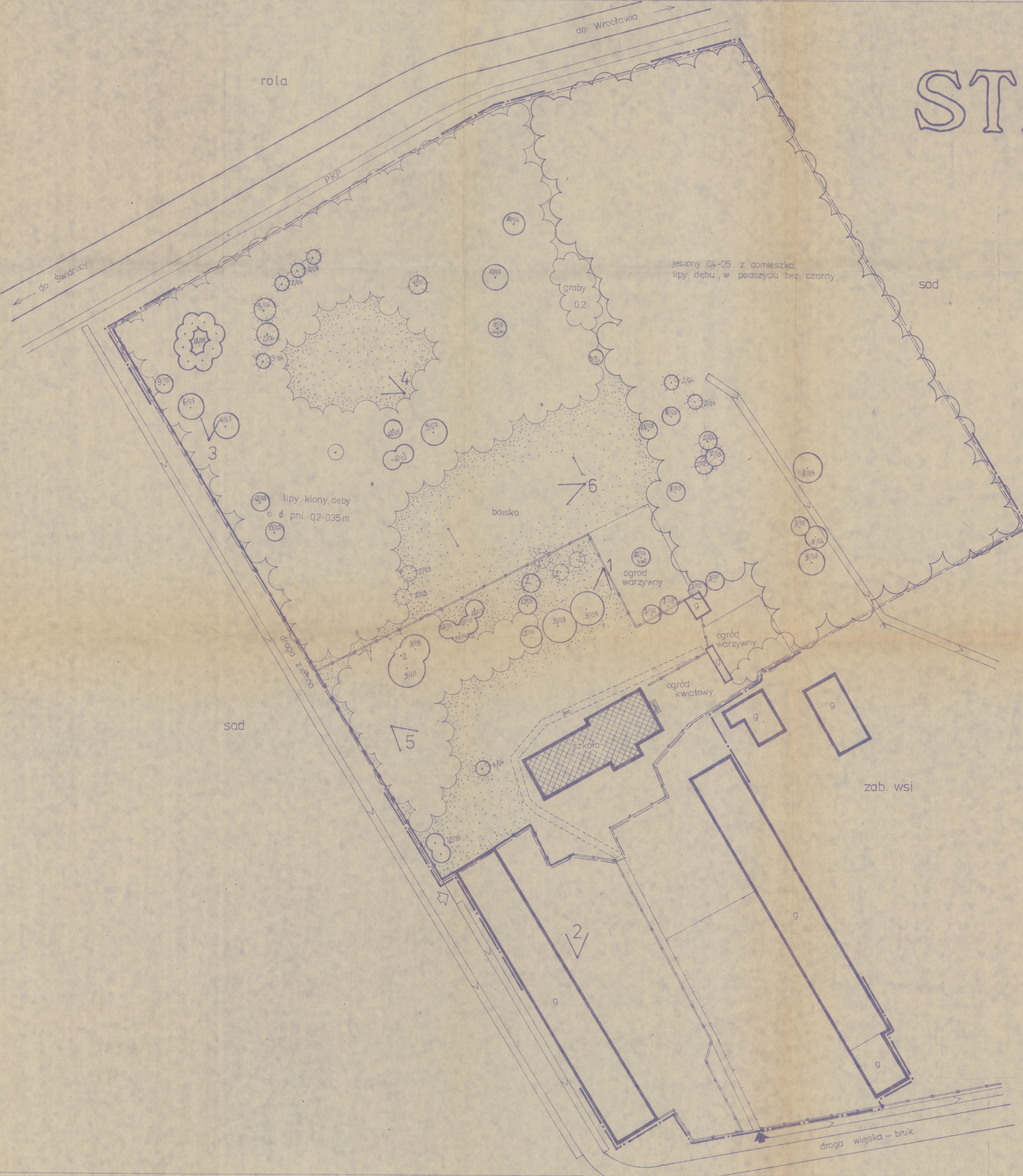
5. Strzelce. Drzewostan parkowy w południowo-zachodniej części parku.

6. Strzelce. Boisko do polki nożnej, w głębi mur kamienny.

	aktualna granica parku		rzeki, strumienie		kwietniki
	pierwotna granica parku		naturalny zbiornik wodny		osie kompozycji
	budynki murowane		nat. zbiornik wodny zarośnięty szuwarami		osie widokowe
	budynki drewniane		skarpy		stanowisko i kierunek wyk. zdjęcia fotograf.
	budynki murowane o wart. zabytkowych		drogi dawne dobrze zachowane		granica ochrony zabytkowego założenia
	budynki drewniane o wart. zabytkowych		ślady dawnych dróg		granica ochrony zewn. powiązań widokowych
	miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych		drogi założone współcześnie		granica ochrony ekologicznej
	rzeźby parkowe		masyw starodrzewia	3/9	gatunek / ilość szt.
	ogrodzenie trwałe (z muru, kamienia, metalu,) na podmurówce i słupach bet. lub metalowych		szpalery lub aleje	3/0,7	gatunek / średnica pnia (m)
	ogrodzenie trwałe o wart. zabytkowych		pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste	$\frac{3/15}{18/26}$	$\frac{\text{gat.} / \text{obwód pnia (m)}}{\text{średnica korony (m)} / \text{wysokość (m)}}$
	ogrodzenie nietrwałe		drzewa uznane za pomniki przyrody	$\frac{5/3}{0,5}$	$\frac{\text{gat.} / \text{ilość szt.}}{\text{średnica pnia (m)}}$
	bramy i furtki		masyw drzewostanu młodego		
	elementy architektury ogrodowej		pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste		
a) b)	a) aktualne wejście do parku b) dawne wejście do parku		skupiny krzewów		
	baseny, fontanny		żywopłoty		
	pnie po starych drzewach		powierzchnie trawiaste		

STRZELCE

WYKAZ DRZEW I KRZEWÓW

1. GINKGO BILOBA	— mikořzab dwuklapowy
2. PICEA ABIES	— świerk pospolity
13. ACER PLATANOIDES	— klon pospolity
3. PINUS STROBUS	— sosna wejmutka
4. PINUS NIGRA	— sosna czarna
5. CARPINUS BETULUS	— grab pospolity
6. FAGUS SILVATICA	— buk pospolity
7. FRAXINUS EXCELSIOR	— jesion wyniořły
8. PLATANUS ACERIFOLIA	— platan klonolistny
9. QUERCUS ROBUR	— dąb szypułkowy
10. QUERCUS RUBRA	— dąb czerwony
11. ROBINIA PSEUDOACACIA	— robinia akacjowa
12. TILIA CORDATA	— lipa drobnolistna

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżarów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nr arch. 5813

BIURO STUDIÓW I PROJEKTÓW ROZWOJU ROLNICTWA „BIPROZET” W WARSZAWIE PRACOWNIA ROLNA - WROCŁAW	
STRZELCE	
gm. Marcinowice, woj. wrocławskie	
SKALA 1:500	Pow. ok. 4,0 ha
wyk. i kreślił : H. LENKIEWICZ	RYS. 1.(1)
sprawdzający : mgr K. EY. SYMONTT	05.1986.